

Sygn. akt III AUa 1739/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba SSA Maria Sałańska - Szumakowicz (spr.)
Protokolant:	stażysta Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 11 marca 2016 r. w Gdańsku

sprawy Z. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o odsetki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu- IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 lipca 2015 r., sygn. akt IV U 540/15

oddala apelację.

SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska SSA Maria Sałańska - Szumakowicz

Sygn. akt III AUa 1739/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczony Z. B. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 31.03.2015r. (znak: (...)), którą odmówiono mu prawa do odsetek w związku z opóźnieniem w wypłacie świadczenia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, wskazując, że wykonał wyrok przyznający ubezpieczonemu prawo do renty socjalnej w ustawowym terminie, nadto wskazał, że Sąd Okręgowy w Elblągu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w wyroku z dnia 30.04.2014r. nie orzekł o odpowiedzialności pozwanego organu rentowego za opóźnienie w przyznaniu oraz wypłacie świadczenia, oraz że art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. 2015. 121) nie ma zastosowania w przypadku postępowania w sprawach dotyczących renty socjalnej.

Sąd Okręgowy w Elblągu wyrokiem z dnia 10 lipca 2015 roku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu Z. B. prawo do odsetek za okres od 16 lipca 2013r. do dnia wyrównania świadczenia z tytułu opóźnienia w wypłacie renty socjalnej (pkt I), oddalił odwołanie w pozostałym zakresie (pkt II). Sąd I instancji orzeczenie oparł o następujące ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne:

Ubezpieczony Z. B., uprawniony w okresie od 01.01.2010r. do 28.02.2013r. do renty socjalnej, w dniu 05.03.2013r. wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie mu renty socjalnej.

Decyzją z dnia 20.06.2013r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu Z. B. prawa do renty socjalnej wskazując, że nie spełnia on jednej z ustawowych przesłanek koniecznych do uzyskania renty socjalnej, to jest nie jest całkowicie niezdolny do pracy. W dniu 06.08.2013r. do Sądu wpłynęło odwołanie ubezpieczonego od wskazanej decyzji, w którym powoływał się on na swoją trudną sytuację życiową i zdrowotną.

Wyrokiem z dnia 30.04.2014r. Sąd Okręgowy w Elblągu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do renty socjalnej nadal po dniu 28.02.2013r. na stałe. Apelację organu rentowego od ww. orzeczenia, Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił wyrokiem z dnia 26.11.2014r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku otrzymał w dniu 02.02.2015r. i decyzją wykonującą z dnia 10.02.2015r. przyznał ubezpieczonemu prawo do renty socjalnej, a następnie w dniu 16.02.2015r. wypłacił ubezpieczonemu przedmiotowe świadczenie za okres od 01.03.2013r. do 28.02.2015r.

We wniosku z dnia 23.03.2015r. ubezpieczony Z. B. domagał się zasądzenia na jego rzecz odsetek w związku z opóźnieniem w ustaleniu i wypłacie świadczenia.

Decyzją z dnia 31.03.2015r. organ rentowy odmówił skarżącemu prawa do odsetek z uwagi na to, że nie minęło 30 dni od ostatniej okoliczności, tj. wpływu informacji o kwocie pobranych zasiłków z Powiatowego Urzędu Pracy w I. do organu rentowego, a nadto wskazał na brak orzeczenia w wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu o odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu i wypłacie świadczenia.

Ubezpieczony pismem z dnia 14.04.2015r. wniósł odwołanie od powyższej decyzji wskazując, że organ rentowy dokonał całkowicie błędnej interpretacji jego dokumentacji medycznej, którą dysponował od samego początku postępowania. W toku postępowania sądowego, zainicjowanego odwołaniem od decyzji odmawiającej prawa do renty socjalnej, Sądy obu instancji, w oparciu o tę samą dokumentację medyczną, nie miały wątpliwości, co do zasadności wniosku ubezpieczonego. Ubezpieczony nie kwestionował faktu, wydania decyzji wykonującej wyrok Sądu w terminie ustawowym, jednak domagał się stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustaleniu prawa do renty.

Zdaniem Sądu Okręgowego odwołanie ubezpieczonego zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd I instancji w uzasadnieniu orzeczenia przywołał orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 09.05.2013r., III AUa 1700/12, LEX nr 1322434, z którego jednoznacznie wynika, że brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (t.j. Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227) nie pozbawia prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny w Gdańsku powtórzył za Trybunałem Konstytucyjnym (wyrok z dnia 11.09.2007r., P 11/07 OTK-A 2007/8/97), że termin ten (wynikający z art. 118 ust. 1a – obecnie zd. 1) powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu, błędne orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS w sprawie niezdolności do pracy), termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy,

gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia. Oznacza to, że w wypadku wystąpienia przez ubezpieczonego z roszczeniem o zapłatę odsetek, obowiązkiem Sądu jest nie tylko kontrola legalności decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczenia, ale również ocena, czy za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczenia odpowiedzialność ponosi organ rentowy. Na przeszkodzie przyznaniu odsetek w żadnym razie nie stoi też, podnoszona przez organ rentowy, okoliczność braku orzeczenia o odpowiedzialności pozwanego w wyroku przyznającym prawo do świadczenia. Sąd Okręgowy zgadza się ze stanowiskiem wyrażonym w uchwale SN z dnia 24 marca 2011r. w sprawie I UZP 2/11 (OSNP 2011/19-20/255, LEX nr 784338, Biul. SN 2011/3/25, M. P. Pr. 2011/9/493 -496).

Sąd Okręgowy nie neguje, że Sąd orzekając o prawie do renty, co do zasady, miał obowiązek rozstrzygnięcia o odpowiedzialności organu rentowego lub jej braku, czego nie uczynił. Negatywne zweryfikowanie odpowiedzialności organu rentowego w wyroku przyznającym świadczenie pozbawiłoby świadczeniobiorcę możliwości skutecznego wywiedzenia roszczenia o odsetki. Takie jednak orzeczenie mogłoby podlegać kontroli instancyjnej, wnioskodawca zachowałby, bowiem prawo wniesienia apelacji. Analogicznie, pozytywne rozstrzygnięcie o odpowiedzialności organu rentowego otwiera pozwanemu drogę do wywiedzenia apelacji nawet, jeżeli zgadza się, co do zasady z rozstrzygnięciem zmieniającym decyzję i przyznającym prawo do świadczenia. Z możliwości tej w praktyce organ rentowy często zresztą korzysta. Brak jakiegokolwiek orzeczenia uniemożliwia taką kontrolę instancyjną, przy czym nie sposób skutecznie bronić tezy, że tworzy się w ten sposób jakiegokolwiek domniemanie braku odpowiedzialności organu rentowego. Byłaby ona równie błędna jak twierdzenie, że pominięcie orzeczenia o braku odpowiedzialności organu rentowego rodzi domniemanie, co do istnienia tej odpowiedzialności.

Ponadto Sąd Najwyższy w uchwale II UZP 5/11 z dnia 06.07.2011r. (OSNP 2011/23-24/301, LEX nr 844641, www.sn.pl, OSP 2013/1/8, Biul. SN 2011/7/26, M.P.Pr. 2011/10/547-550) stwierdził, iż wydane na podstawie art. 85 ust. 2 ustawy systemowej rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 01 lutego 1999r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 12, poz. 104) wyraźnie stanowi, że akt ten określa szczegółowe zasady wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub w wypłaceniu świadczeń, do których przyznawania i wypłacania są zobowiązani Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz płatnicy składek (§ 1 ust. 1) oraz że określone w rozporządzeniu zasady wypłacania odsetek za opóźnienie w wypłaceniu świadczeń z ubezpieczeń społecznych stosuje się również do obliczania i wypłacania odsetek za opóźnienie w wypłaceniu przez Zakład świadczeń zleconych mu do wypłaty na mocy odrębnych przepisów lub umów międzynarodowych (§ 1 ust. 2), co również potwierdza przedstawiony kierunek wykładni. Poza tym podkreślenia wymaga, że zakreślenie w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej przedmiotowych granic odpowiedzialności za zwłokę i objęcie nią także decyzji w przedmiocie renty socjalnej, nie wymaga dodatkowego potwierdzenia w ustawie o rencie socjalnej - poprzez zwrotne odesłanie do tego przepisu ustawy systemowej. Podwójna regulacja tej samej kwestii jest zbędna. Stanowisko wyrażone w przytoczonej uchwale Sąd I instancji przyjmuje za swoje, a co za tym idzie, argument pozwanego o niestosowaniu art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń systemowych uznać należy za bezpodstawny.

Sąd Okręgowy stwierdził, iż w realiach niniejszej sprawy zasadniczą kwestią było ustalenie czy organ rentowy, posiadał w dniu 13.06.2013r., a więc w dacie wydania orzeczenia przez komisję lekarską, pełny obraz stanu zdrowia ubezpieczonego i czy na tej podstawie mógł już wówczas wydać decyzję przyznającą ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Ubezpieczony do wniosku z 05.03.2013r. dołączył następującą dokumentację medyczną:

- decyzję o przyznaniu prawa do świadczenia rehabilitacyjnego z dnia 08.01.2013r.,
- zaświadczenie o stanie zdrowia z dnia 25.02.2013r. z poradni okulistycznej, w którym rozpoznano dużego stopnia nadwzroczność i niedowidzenie obu oczu, jako chorobę podstawową oraz jaskrę otwartą kąta przesączenia obu oczu,
- historię wizyt w poradni okulistycznej z okresu 02.04.2012r. do 25.02.2013r.

Ponadto organ rentowy był w posiadaniu dokumentacji medycznej ubezpieczonego, zgromadzonej przy wydawaniu poprzednich decyzji ustalających jego uprawnienia do renty socjalnej, z lat 2009-2013.

Orzeczeniem z dnia 19.04.2013r. lekarz orzecznik ZUS stwierdził, iż ubezpieczony nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Wydanie orzeczenia było poprzedzone przeprowadzeniem badania w wywiadzie, którego ustalono uprawnienie badanego do renty socjalnej od 2010 roku do lutego 2013 roku z powodu wady wzroku oraz uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego do 31.05.2013r. przysługującego z powodu niestabilności kolana prawego rekonstruowanego w październiku 2012 roku, a w rozpoznaniu stwierdzono wysoką nadwzroczność z astygmatyzmem i niedowidzeniem obu oczu. Ponadto wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika zostało poprzedzone badaniem specjalistycznym lekarza konsultanta ZUS z dnia 12.04.2013r. z zakresu chorób oczu. Od wskazanego orzeczenia ubezpieczony złożył sprzeciw w wyniku, którego orzeczeniem z dnia 13.06.2013r. komisja lekarska ZUS, po rozpoznaniu wysokiej nadwzroczności z astygmatyzmem i niedowidzeniem obu oczu oraz stanu po przebyciu rekonstrukcji ACL kolana prawego w październiku 2012r., orzekła brak całkowitej niezdolności do pracy, powołując, iż aktualnie staw kolanowy jest w pełni sprawny ruchowo, a po wyrównaniu wady szklami korekcyjnymi ostrość wzroku jest obniżona, ale wystarczająca do wykonywania pracy z pewnym ograniczeniem. W odwołaniu z dnia 15.07.2013r. ubezpieczony nie przedłożył żadnej nowej dokumentacji, podnosząc, iż organ rentowy nietrafnie ocenił poziom jego niezdolności do pracy. W dniu 26.09.2013r. skarżący przedłożył pozwanemu dokumentację medyczną z lat 2009-2012 w postaci historii i wyników badań (k. 10-21 akt medycznych), orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (k. 22, 24 akt medycznych), skierowań na badania (k. 23, 25-26). Ponadto w toku postępowania Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych lekarzy: ortopedy i okulisty, celem ustalenia okoliczności istnienia całkowitej niezdolności do pracy nadal po dniu 28.02.2013r. Biegły lekarz ortopeda uznał ubezpieczonego za zdolnego do pracy (k. 26-27 akt sprawy IV U 1685/13), która to opinia nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Biegła okulista, po przeprowadzeniu badania rozpoznała u skarżącego wysoką nadwzroczność obu oczu (+9,0D), niedowidzenie obu oczu, jaskrę obu oczu oraz lunetowe pole widzenia obu oczu (ograniczone od 10° do 15°, które w ocenie biegłej powodują niezdolność badanego do pracy nadal po 28.02.2013r. na stałe. Jednocześnie biegła stwierdziła, iż według wiedzy medycznej rokowania poprawy pól widzenia są jednoznacznie negatywne (k. 47-49 akt sprawy IV U 1685/13). Do przedmiotowej opinii organ rentowy zgłosił zastrzeżenia wskazując, iż lekarz konsultant ZUS w badaniu z 12.04.2014r. posiadał wiedzę na temat pola widzenia ubezpieczonego, które było odnotowane w dokumentacji medycznej skarżącego, będącej w posiadaniu ZUS, a biegły sądowy jak i lekarz konsultant ustalili te same rozpoznania i w badaniu okulistycznym nie ma szczególnych różnic. Przewodniczący Komisji Lekarskich ZUS podniósł również, że ubezpieczony, jako pracownik niewykwalifikowany z wykształceniem podstawowym, może wykonywać prace lekkie z ograniczeniami jak dla osób niedowidzących i w dalszym ciągu nie ma podstaw dla uznania ubezpieczonego całkowicie niezdolnym do pracy.

Sąd I instancji wyeksponował, że organ rentowy był w posiadaniu całej dokumentacji ubezpieczonego już w momencie wydawania decyzji odmawiającej renty socjalnej z 20.06.2013r., gdyż skarżący przedmiotową dokumentację medyczną załączał do poprzednich wniosków o przyznanie renty socjalnej. Ponadto fakt ten potwierdził również Przewodniczący Komisji Lekarskich Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zgłoszonych do opinii biegłej okulisty zastrzeżeniach (k. 31 akt medycznych). Zdaniem Sądu Okręgowego, w realiach przedmiotowej sprawy wystąpiły podstawy do zastosowania art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej. Organ rentowy ponosi winę rodzącą odpowiedzialność za nieustalenie prawa do renty socjalnej. Dowody zaprezentowane w trakcie postępowania sądowego, wskutek którego przyznano ubezpieczonemu prawo do przedmiotowego świadczenia, były tożsame z dowodami, którymi dysponował organ rentowy w trakcie prowadzonego postępowania orzeczniczego. Jak wskazano powyżej, u podstaw orzeczenia zapadłego w sprawie IV U 1685/13 legła opinia biegłej okulisty, która w wyniku przeprowadzonego badania doszła do analogicznych wniosków jak lekarz prowadzący ubezpieczonego już w 2009 roku, a która to dokumentacja znajdowała się w posiadaniu organu rentowego. Oznacza to, że przyczyną, dla której Z. B., uzyskał prawo do żądanego świadczenia dopiero wskutek postępowania sądowego nie były dowody, którymi organ rentowy wcześniej nie dysponował, czy do których nie mógł się odnieść, na co wskazywał również Przewodniczący KL ZUS w toku postępowania w sprawie IV

U 1685/13. Zatem już w oparciu o dowody dostępne w aktach rentowych możliwe było jednoznaczne rozstrzygnięcie o przysługiwaniu zawnioskowanego świadczenia.

Sąd I instancji podkreślił, że ubezpieczony, wcale nie kwestionował wydania decyzji z dnia 10.02.2015r., wykonującej wyrok Sądu, z przekroczeniem terminu ustawowego. W toku postępowania skarżący konsekwentnie podnosił jedynie, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponosi winę za nieustalenie prawa do renty socjalnej, bowiem już w dacie wydawania decyzji odmownej w dniu 20.06.2013r. dysponował dokumentacją medyczną ubezpieczonego, która dawała podstawy do wydania decyzji pozytywnej. Podstawę wydania wadliwej decyzji stanowiło błędne orzeczenie komisji lekarskiej ZUS z dnia 13.06.2013r. Sąd Okręgowy zauważył, że organ rentowy w zasadzie nie odniósł się do zarzutów skarżącego i nie powołał się na żadne okoliczności, które mogłyby świadczyć o braku tejże odpowiedzialności.

Wnioskodawca wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 30.04.2014r. miał ustalone prawo do świadczenia na stałe. Uznając, więc, że ostatnią okolicznością niezbędną do ustalenia prawa do świadczenia było orzeczenie komisji lekarskiej z dnia 13.06.2013r. i z uwagi na fakt, że do najbliższego terminu płatności, który u wnioskodawcy został ustalony na 15 dzień każdego miesiąca, było mniej niż 30 dni, wypłata świadczenia winna nastąpić w następnym terminie płatności tj. 15 lipca 2013r.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wywiódł organ rentowy zaskarżając orzeczenie w części tj. pkt I zarzucając: naruszenie prawa materialnego, w szczególności art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r. poz. 1440) poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji; art. 15 ustawy z dnia 27 lipca 2003r. o rencie socjalnej w zw. z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędna wykładnię i zastosowanie przez przyjęcie, że od niewypłaconej w terminie renty socjalnej należne są odsetki ustawowe; art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013r., poz. 1442 ze zm.) poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że pozwany wykonując prawomocny wyrok Sądu z dnia 30 kwietnia 2014r. sygn.. akt IV U 1685/13 i wypłacając wnioskodawcy należne świadczenie pozostawał w zwłoce i zwłoka ta jest następstwem okoliczności, za które pozwany organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w I punkcie i oddalenie odwołania. W ocenie organu rentowego wyrok Sądu I instancji jest niewłaściwy, ponieważ Sąd I instancji wadliwie stwierdził, iż organ rentowy ponosi w niniejszej sprawie odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji albowiem w postępowaniu orzecznictwem dokonał wadliwej oceny niezdolności do pracy skarżącego, co potwierdziło postępowanie dowodowe w sprawie IV U 1685/13 wystarczające do przyjęcia, że wnioskodawca był niezdolny do pracy w dacie badania przez Komisję Lekarską ZUS tj. w czerwcu 2013r., były dowody zgromadzone w postępowaniu administracyjnym. Sąd podkreślił, że biegli powołani w sprawie dysponowali taką samą dokumentacją medyczną, którą miał do dyspozycji organ rentowy w postępowaniu orzecznictwem.

W ocenie organu rentowego nie ponosi on odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Decyzja organu rentowego z dnia 10.02.2015r. wykonująca prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 26.11.2014r. sygn. akt III AUa 1398/14, została wydana w terminie 30 dni od wpływu orzeczenia do organu rentowego. Ocena czy organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, należy do sądu orzekającego w sprawie. Orzeczenia sądów obu instancji, które zajmowały się przedmiotowym prawem do renty socjalnej, nie określały odpowiedzialności organu rentowego. Ponadto zdaniem organu rentowego Sąd Okręgowy zmieniający decyzję w zakresie odmowy prawa do renty socjalnej, nie opierał się na tym samym materiale dowodowym. Dla zbadania istoty sprawy zasięgał, bowiem specjalistycznej opinii biegłych lekarzy sądowych. Oznacza to, że ustalenie nowej, ostatniej okoliczności nastąpiło dopiero w postępowaniu odwoławczym. Prawo do spornego świadczenia zostało ustalone mocą orzeczenia sądu, które stało się prawomocne w dniu 26 listopada 2014r., zaś wpływ do ZUS tego orzeczenia wraz z uzasadnieniem nastąpił w dniu 02 lutego 2015r. Wypłaty renty organ rentowy dokonał w terminie 30 dni od tej daty.

Zdaniem organu rentowego wnioskodawcy nie przysługuje prawo do odsetek ustawowych z uwagi na brak odesłania w art. 15 ustawy o rencie socjalnej do art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie, nie zawierała, bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylecia zaskarżonego wyroku.

Istota sporu w sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia kwestii, czy ubezpieczonemu Z. B. przysługiwało prawo do odsetek ustawowych od dnia 16 lipca 2013r., w związku z przyznanym świadczeniem – rentą socjalną od dnia 01 marca 2013 roku na stałe, które to prawo wynikało z decyzji organu rentowego z dnia 10 lutego 2015 roku.

W ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy oparł zarzuty naruszenia prawa materialnego o wybiórczą wykładnię przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej (t.j. Dz. U. 2013. 982 z późn. zm.). Podnoszone w apelacji, iż ubezpieczonemu nie przysługuje prawo do odsetek ustawowych, z uwagi na brak odesłania w art. 15 ww. ustawy do art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest wadliwy. Podkreślić należy, iż art. 15 ustawy o rencie socjalnej odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów nie tylko ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (ust. 2), lecz także do przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2013. 1440 z późn. zm.), a mianowicie w ust. 1 wskazuje na potrzebę odpowiedniego stosowania przepisów art. 12-14, art. 61, art. 78-81, art. 93 ust. 2, art. 98, art. 100 ust. 1 i 2, art. 101, art. 102 ust. 1, art. 104 ust. 4, art. 107, art. 114, art. 116 ust. 1b i 2, art. 118 ust. 1-5, art. 119 ust. 1, art. 121, art. 122 ust. 1, art. 126, art. 128, art. 129 ust. 1, art. 130 ust. 1, art. 133-135, art. 136a i art. 138-144 tej ustawy.

Termin przyznania świadczenia pieniężnego z ubezpieczeń społecznych, jakim jest świadczenie rentowe, określa art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który stanowi, iż organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (art. 118 ust. 1 a ustawy).

Warto podkreślić, że art. 118 zamieszczony jest w dziale IX ustawy, zatytułowanym: Postępowanie w sprawach świadczeń i wypłata świadczeń. Adresatem jego przepisów są zasadniczo organy rentowe, a w przypadku komentowanego ust. 1a zdanie drugie - organy odwoławcze. Nie reguluje on problematyki odsetek od przyznanego lub wypłaconego z opóźnieniem świadczenia z ubezpieczeń społecznych, gdyż to zagadnienie unormowane jest w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej. Nie poszerza też zawartego w tym ostatnim unormowaniu katalogu przesłanek nabycia prawa do przedmiotowych odsetek o kolejne kryterium, tj. posiadanie przez ubezpieczonego prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego stwierdzającego odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Dysponowanie tego rodzaju orzeczeniem ma istotne znaczenie dla przebiegu i wyniku ewentualnego procesu o zasądzenie spornych odsetek. Orzeczenie tej treści stanowi, bowiem rozstrzygnięcie prejudycjalne, wiążące organy rozstrzygające spór o odsetki, co do kwestii w nim stwierdzonej, czyli wspomnianej odpowiedzialności organu rentowego za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W konsekwencji kwestia ta nie może być przedmiotem odrębnego postępowania dowodowego i odmiennych ustaleń w kolejnym procesie o odsetki od przyznanego lub wypłaconego świadczenia.

Przepis art. 118 ust. 1a obecne brzmienie zawdzięcza zmianie ustawy dokonanej po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007r. wydanemu w sprawie P 11/07, OTK-A 2007/8/97 (LEX nr 316047), w którym Trybunał stwierdził, że art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych

okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. W uzasadnieniu powyższego wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał, że należy zgodzić się z twierdzeniem, iż przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Zgodnie z brzmieniem art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) zasadą jest wypłata przez organ rentowy ustawowych odsetek określonych w przepisach prawa cywilnego, jeśli organ nie dokona tej wypłaty w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych. Organ rentowy jest zwolniony jednak z obowiązku wypłaty odsetek, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności.

Jak dalej wywodził Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu powyższego wyroku, wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia, w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005r., sygn. akt I UK 159/04, OSNP nr 19/2005, poz. 308). Dzień doręczenia prawomocnego orzeczenia sądu, w razie gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, nie jest jedynym możliwym początkiem biegu terminu wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczenia i wypłaty tego świadczenia. **Początek biegu tego terminu można wskazać wcześniej – byłby to dzień, w którym organ rentowy mógł ustalić to prawo, gdyby działał prawidłowo.** Na gruncie dotychczasowych przepisów zasadą było, iż organ rentowy w praktyce uznawał, że 30-dniowy termin wydania decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, biegnie zawsze od dnia doręczenia mu prawomocnego orzeczenia sądu, niezależnie od tego, co sprawiło, że to sąd, a nie organ rentowy, ustalił prawo. Po rozstrzygnięciu Trybunału termin ten powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu, błędne orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS w sprawie niezdolności do pracy) termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, - gdyby działał prawidłowo - powinien był ustalić prawo do świadczenia.

W ocenie Sadu odwoławczego należy w pełni podzielić pogląd wyrażony w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2010r., II UK 330/09 (LEX nr 604220), w świetle, którego w wyniku nowelizacji ustawy emerytalno-rentowej aktem zmieniającym z dnia 23 stycznia 2009r. ustawodawca nie tylko sprecyzował treść art. 118 ust. 1a przez stwierdzenie, iż dniem wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji jest dzień wpływu prawomocnego orzeczenia sądu tylko wówczas, gdy organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie tej okoliczności, ale i nałożył na sąd przyznający prawo do świadczenia obowiązek rozstrzygnięcia z urzędu o tej odpowiedzialności, tj. rozstrzygnięcia zarówno stwierdzającego taką odpowiedzialność, jak i jej brak.

Niezamieszczenie tej treści rozstrzygnięcia w sentencji wyroku nie jest zaś równoznaczne z orzeczeniem negatywnym i nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia (uchwała SN z dnia 24 marca 2011r., I UZP 2/11, OSNPUSiSP 2011, nr 19-20, poz. 255). Aby stwierdzić, że organ rentowy nie ponosi za to opóźnienie odpowiedzialności, konieczne jest wykazanie, że w przepisany terminie ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia, z uwzględnieniem jednakże tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami, co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność.

Sąd Apelacyjny odnosząc się do stanu faktycznego niniejszej sprawy zwraca uwagę, że przez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę. Zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych określenie: "nie ustalili prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (por. wyrok SN z dnia 15 października 2010r., III UK 20/10, LEX nr 694242; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 19 stycznia 2012r., III AUa 1549/11, LEX nr 1124837). Organ rentowy dokonując oceny stanu zdrowia ubezpieczonego opierał się tych samych dowodach, którymi dysponował organ rentowy w trakcie prowadzonego postępowania orzeczniczego. Argumentacja, iż organ rentowy nie opierał się na tym samym materiale dowodowym, co Sąd, który dla zbadania istoty sprawy zasięgał specjalistycznej opinii biegłych lekarzy sądowych, co oznacza, że ustalenie nowej, ostatniej okoliczności nastąpiło dopiero w postępowaniu odwoławczym jest pozbawiona sensu oraz przeczy normom postępowania cywilnego.

Celem wyklarowania wątpliwości – Sąd Apelacyjny podkreśla, iż zgodnie z art. 278 § 1 k.p.c. w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron, co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Sąd Okręgowy precyzyjnie określił tezę dowodową dla biegłych: ortopedy i okulisty wskazując, iż postępowanie dowodowe z ich udziałem zostało przeprowadzone celem ustalenia czy stan zdrowia skarżącego świadczy o tym, że jest on nadal po 28 lutego 2013 roku niezdolny do pracy całkowicie z powodu naruszenia sprawności organizmu, jeżeli tak to z uwagi, na jakie schorzenia oraz na jaki okres, jeżeli nie to na czy, polega poprawa stanu zdrowia, przy czym biegli powinni szczegółowo uzasadnić swoje stanowisko. Sporządzenie przez biegłych opinii nie stanowi „nowej okoliczności” w sprawie i służyło weryfikacji stanu zdrowia ubezpieczonego na dzień wydania zaskarżonej w poprzednim postępowaniu, uznanej decyzji, dokonanej przez Lekarza Orzecznika ZUS.

W kwestii, zaś wysokości odsetek Sąd odwoławczy wskazuje, iż są one naliczane w trybie określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 01 lutego 1999r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 12, poz. 104). Przepis § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia stanowi, że odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5. Przepis § 3 ww. rozporządzenie wskazuje natomiast, że ustalenie należnych do wypłaty odsetek oblicza się przez pomnożenie kwoty opóźnionego świadczenia przez liczbę dni opóźnienia i przez roczną stopę procentową odsetek oraz przez podzielenie tego iloczynu przez 365.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 385 k.p.c., jak w sentencji wyroku.

SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska SSA Maria Sałańska – Szumakowicz